

Kapitoly z proměn pohraničí

se zřetelem na Tachovsko a Králicko

Migrace Slováků do Čech a na Moravu v letech 1945–2009

- Prostorové vymezení zahrnuje regiony českého pohraničí – zejména bývalé západočeské, jihočeské, severočeské pohraničí okresy, regiony severní Moravy a Slezska a také Žamberecko s Králickem, region východních Čech. Do těchto regionů Slováci přicházeli zejména v letech 1945–1970 a pak opět po roce 1989.

Různorodost Slováků v pohraničí

- Slováci, kteří přinášeli do českých zemí svůj kulturní kapitál, svoji duchovní a materiální kulturu, svůj způsob života. Nebyli to vždy pouze Slováci, kteří přijeli ze Slovenska a po krátkém čase se vrátili do rodného kraje. Nový domov v pohraničí vytvářeli často slovenští krajané a repatrianti z Rumunska, Maďarska, Zakarpatské Ukrajiny, Francie a dalších zemí. Vytvářeli jej podle svých schopností a představ. Ne vždycky dokázali v plné míře nahradit bývalé obyvatele, a tak pohraničí měnilo svou tvář.

Přínos slovenských migrací

- Hodnocení přínosu Slováků pro pohraničí, právě tak jako pro české vnitrozemí, kam také přijížděli za prací, souviselo s politickými proměnami vnitřní a zahraniční politiky politických stran, a pak také s politikou jediné politické síly v zemi, jíž se po uchopení moci v únoru 1948 stala KSČ. Hodnocení přínosu migrací mělo jiná měřítko než prosperitu regionu. Kritériem byla především kolektivizace a centralizace, zasahování státu do všech sfér lidského života. Postihlo i Slováky.

Migrace reemigrantů z Rumunska

- „Krajané v Rumunsku jsou nenároční a zvyklí těžké práci. Jsou kvalifikovaní lesní dělníci, dobří pastevci, dobytkáři, dřevorubci, ovládají práce kolářské, jsou dobré fyzické konstrukce. Z velké většiny jsou nemajetní nebo s malým majetkem a žijí poměrně velmi primitivním způsobem. Stinnou stránkou této krajské větve je kulturní zaostalost, 50– 80 % mezi nimi je analfabety. Rumunské úřady je označují za politicky naprosto spolehlivé. Mají občanskou kázeň, politicky jsou většinou indiferentní, mnozí z dělnických vrstev jsou však pokrokového smýšlení a dobří komunisté.“

Slovenští navrátilci ze západních zemí

- Reemigranti ze západních zemí – Rakouska, Německa, Francie, Belgie a Nizozemí nebyli v roce 1950 hodnoceni kladně. Spíš se projevovaly obavy z jejich možné spolupráce „s reakciou a nepriateľmi ľudovodemokratického zriadenia“.
- Lépe na tom byli reemigranti ze zámoří, především z Argentiny či Brazílie, jimž KSČ přiznávala pokrokovost a komunistické smýšlení. Těchto asi 1166 lidí se osídlilo v Čechách i na Slovensku.

Risk 10

Category	Item Name	Q1 2023 Performance		Q2 2023 Performance		Q3 2023 Performance		Q4 2023 Performance	
		Actual	Target	Actual	Target	Actual	Target	Actual	Target
Sales and Revenue	Total Sales	850K	1.2M	920K	1.3M	980K	1.4M	1050K	1.5M
	Product A Sales	450K	600K	480K	650K	510K	700K	540K	750K
	Product B Sales	300K	400K	320K	450K	350K	500K	380K	500K
	Service Revenue	100K	150K	110K	180K	120K	200K	130K	250K
	Licensing Fees	20K	30K	22K	40K	25K	50K	28K	60K
	Consulting Fees	80K	120K	88K	140K	95K	150K	102K	190K
	Partnership Revenue	15K	25K	18K	35K	20K	45K	18K	55K
	Other Income	10K	15K	12K	20K	15K	25K	12K	30K
	Net Revenue	750K	1.05M	810K	1.15M	860K	1.25M	920K	1.35M
	Gross Profit	550K	750K	580K	800K	620K	900K	650K	950K
Operational Expenses	Total Expenses	600K	0.8M	650K	0.9M	700K	1.0M	750K	1.1M
	Salaries	300K	400K	320K	450K	350K	500K	380K	550K
	Marketing	100K	150K	110K	180K	120K	200K	130K	250K
	R&D	150K	200K	160K	250K	170K	300K	180K	350K
	Admin	50K	70K	55K	90K	60K	100K	65K	120K
	Utilities	20K	30K	22K	40K	25K	50K	28K	60K
	Travel	10K	15K	12K	20K	15K	25K	12K	30K
	Insurance	30K	40K	32K	50K	35K	60K	38K	70K
	Depreciation	40K	50K	42K	60K	45K	70K	48K	80K
	Net Operating Income	150K	250K	160K	250K	160K	250K	170K	250K
Financial Metrics	Operating Profit	150K	250K	160K	250K	160K	250K	170K	250K
	EBITDA	200K	300K	220K	350K	240K	400K	260K	450K
	EBIT	180K	280K	190K	320K	200K	380K	240K	400K
	EBT	160K	260K	170K	300K	180K	350K	220K	380K
	Net Income	140K	240K	150K	260K	160K	280K	180K	300K
	Pre-tax Income	170K	270K	180K	300K	190K	330K	230K	360K
	Income Tax Expense	30K	30K	20K	40K	30K	50K	40K	60K
	Effective Tax Rate	17.6%	11.1%	11.1%	13.3%	16.7%	15.2%	22.2%	16.7%
	Operating Margin	17.6%	20.8%	17.4%	19.2%	16.3%	18.6%	16.2%	16.7%
	Net Profit Margin	16.5%	20.0%	16.3%	19.2%	16.3%	18.6%	16.2%	16.7%
Customer Engagement	Total Customers	120K	150K	130K	160K	140K	180K	150K	200K
	New Acquisitions	30K	40K	32K	50K	35K	60K	38K	70K
	Churn Rate	5%	4%	4.6%	3.8%	4.3%	3.3%	4.0%	3.0%
	Retention Rate	95%	96%	95.4%	96.2%	95.7%	96.7%	96.0%	97.0%
	Active Users	80K	100K	85K	110K	90K	130K	95K	140K
	Engagement Score	4.5	4.8	4.6	4.9	4.7	5.0	4.8	5.1
	Feedback Score	4.2	4.5	4.3	4.6	4.4	4.7	4.5	4.8
	Net Promoter Score	7.0	7.5	7.2	7.8	7.4	8.0	7.6	8.2
	Customer Lifetime Value	\$150	\$180	\$160	\$200	\$170	\$220	\$180	\$240
	Customer Satisfaction	85%	88%	86%	89%	87%	90%	88%	91%
Product Development	Total Projects	10	12	11	13	12	14	13	15
	Completed Projects	5	6	5	7	6	8	7	9
	On Track Projects	8	9	8	10	9	11	10	12
	Delayed Projects	2	3	3	3	3	3	3	3
	Cancelled Projects	1	1	1	1	1	1	1	1

Příliv Slováků v letech 1960–1989

- V první polovině šedesátých let pokračovalo stěhování Slováků za prací do Čech a na Moravu. Výrazný příliv zaznamenávala nadále severní Morava, především Ostrava, Karviná a Bohumín. Sezónní a týdenní dojíždění dělníků vlaky a autobusy z Kysúc a Oravy se stalo pravidlem. Kromě toho část těchto dělníků („týždňovkáři“) využila příležitosti získat byty na sídlištích.

Slovenské vojenské migrace

- Do tehdejšího západního vojenského okruhu přijížděli sloužit slovenští důstojníci a poddůstojníci, absolventi vojenských škol na Moravě a na Slovensku. Slovenští branci byli zařazováni ze základní vojenské služby do západního vojenského okruhu, tzn. do Čech, aby jejich vzdálenost od domova byla co největší. Čeští branci zase odjížděli na Slovensko.
- Mnozí slovenští vojáci založili v Čechách rodiny a na Slovensko se nevrátili. Tento trend pokračoval i v letech tzv. normalizace.

Léta 1990–2009

- V letech 1990–1993 byl zaznamenán odliv Slováků z centrálních orgánů a aparátu KSČ především z Prahy. Vystřídal jej příliv studentů na české vysoké školy a dělníků zejména do stavebnictví a průmyslu. Po roce 1993 ubylo Slováků s českým občanstvím a Slováci rozmnožili počty cizinců v České republice.
- Po rozdělení Československa opět vzrostl příliv Slováků do ČR, a to z různých oborů, studentů i dělníků. Tento příliv trval prakticky do roku 1998.

Závěr

- 1) U původu Slováků, žijících v českých zemích dlouhodobě, nepřevažovalo vnitrozemí Slovenska,
- 2) U Slováků z vnitrozemí Slovenska převažovaly roční až víceleté pobyty,
- 3) přistěhovalci z východních hraničních regionů Slovenska, ze slovensko-polského pomezí, Podkarpatské Rusi a dalších zemí (Rumunska, Maďarska, Bulharska, Jugoslávie atd.) byli trvalejšími osídlenci
- 4) Od roku 1969 vzrostl počet Slováků v Praze i v některých dalších městech díky federálnímu uspořádání společného státu.

Slováci z Rumunska

- V Rumunsku bylo před zahájením reemigrace přes 60 000 krajanů. Z toho asi 50 000 Slováků a ostatní Češi.
- nejvíce bylo asi 35 000 osob Slováků rudohorských, nebo také bihorských.
- nevyspělejší byla skupina Slováků v Pomaruší a v Banátě v počtu 15 000 a asi 2000 Čechů v jižním Banátě a reemigrací již prakticky zlikvidovaná skupina Slováků Bukovinských.

Ze vzpomínek Slováků ze Sedmihradska

- *„Mi zme prišli z Bihora. Valea Ungurului, totak volali po rumuňski a po maďarski, že Maďarpotok, ale po našem vždi len Gemelčička. No veľka bola hadam jako odiadtiaľto do Chebu. Ľudí bolo moc, aj fara, aj kostol, aj pošta, aj škola. Len to bolo fšetko inak jak tuna. To boli po celem chotáre kuče pohádzane ďaľeko, každá z dreva a bola blatom obhadzana. Dlažka bola zo zeme, tvrdej zeme. A len maličke okjenka. A okolo bukové lesi. Nič ine.“*

Vzpomínky na reemigraci

- *„Přišel jsem v roce 1949 nejdřív do Šlapaného s rodiči. Přišlo nás tam pět rodin z kraje Bihor. Nás bylo pět sourozenců po první matce a s druhou jsme přišli ještě s jedním dítětem. A s otcem. Otec byl zemědělec, měli jsme menší hospodářství, v zimě byl tesař. Dělal trámký na lodě. Na práci chodil až na Slovensko, v zimě. Měli jsme dvě krávy, dva voly, když se šlo do Československa, tak se to prodalo. Dělalí do Československa nábory, nějaký Vocolka z Prahy a Vlasta Krausová, učitelka. Slibovali nám, že tady dostanem dvakrát tolik. Lidi co sem přišli před rokem čtyřidsetsedm obsadili statky a psali, že je dostatek a práce dost. Nejdříve nás vezli nákladním autem do Aradu. Tam se v lágru čekalo na ostatní lidi z okresu, pak z jiných okresů a teprve potom se jelo vlakem do Chebu.“*

Lidové tradice Slováků z Rumunska

- duchovní lidová kultura rudohorských Slováků zůstala dokladem jejich svébytnosti, kterou si zachovali jako kolonisté v sedmihradském Rudohoří i jako reemigranti v mnoha regionech Čech a Moravy.

Slováci z Maďarska v pohraničí

- Slovenští evangelíci žili v zemědělských městech na Dolní zemi. Byly to Békešská Čaba, Malý Kereš, Niredháza, Podný Berinčok, Sarvaš, Slovenský Kómloš. Pocházeli zejména ze středního Slovenska a hovořili středoslovenskými nářečími.
- Většina Slováků římskokatolického vyznání žila hlavně v oblasti Bukových hor, v Pilíši a v okolí Pešti. Pocházeli ze západního Slovenska a hovořili západoslovenským nářečím

Slováci z Maďarska a Maďaři ze Slovenska

- Transfer Maďarů a výměna obyvatelstva mezi Československem a Maďarskem. Slováci z Maďarska v letech 1945 -1946 a Československá přesídlovací komise. Reslovakizace Maďarů a jejich transfer do pohraničí Čech a Moravy.
- Slováci z Maďarska v pohraničí a Matice slovenská.
- Kulturní potřeby Slováků z Maďarska
- „Osmičkáři“ a „štyridsiatnici“, osídlování v západních a jižních Čechách.

Ze vzpomínek Slováka ze Sarvaše

- *„Slovenskí krajanovia z Maďarska sa usídľovali v českých pohraničných oblastiach v rokoch 1946 - 1948. Najprv sme mali zostať na južnom a východnom Slovensku, odkiaľ mali odísť Maďari. Bola taká dohoda o výmene obyvateľstva medzi Maďarskom a ČSR. Nestalo sa tak. Väčšinou ale títo Slováci z Maďarska, čo sú tu, nemohli získať zem na južnom Slovensku po Maďaroch, pretože aj keď boli z roľníckych rodín, sami neboli vlastníkami zeme. Zem mali napísanú na sebe ich rodičia, alebo starší súrodenci. Tí zostali buď v Maďarsku, alebo aj skutočne presídlili a zostali na južnom Slovensku. Tam aj získali zem a majetok, alebo naň čakali, až sa Maďari odsťahujú. My, ktorí sme prišli do Čiech v roku 1946, väčšinou samé mladé rodiny, alebo mladí slobodní ľudia, sme patrili k bezzemkom. V Maďarsku sme na seba nemali napísanú žiadnu zem, tú vlastnili rodiče, alebo aj starší súrodenci. Preto sme na Slovensku tiež nemohli dostať žiaden majetok. Museli sme ísť inam, len s kuframi a deťmi. Ved' nás aj tak tu volali, že osmičkari, alebo kuferaši.*

Slováci z Nadlaku ve Studánce

Slováci z Maďarska - Karlovarsko

Kulturní kapitál v pohraničí a menšiny

- Spontánní přenos kulturního kapitálu osídlenců ze sousedících regionů definitivně
- zastavila změna právních jistot a hledání "nových forem" lidově demokratického a socialistického způsobu života v letech 1949-1951.
- Odstranění spontánního společenského života obcí i měst odvíjejících se z lidových tradic, činnosti kulturních spolků atd.

Měšťanská škola v Králikách

K. K. Fachschule für Holzbearbeitung in Grulich

Řezbářská škola v Králikách

Závěrem

- Pohraniční regiony v druhé polovině minulého století:
- klesla výroba jak v zemědělství, tak i v průmyslových oblastech, rostla životní úroveň obyvatelstva,
- destabilizace rozsáhlých pohraničních oblastí výhodná pro politiku KSČ, protože poskytla prostor její sociální politice,
- znamenala sociální útlak celých skupin obyvatelstva,
- omezila vzdělanost v regionech zavedením jednotné školy,
- přinesla široké možnosti sociálního vzestupu,
- vytvořila regiony více náchylné sociálním otřesům a méně přizpůsobivé novým podmínkám